

cratie, had Donker zich sinds zijn komst in Eindhoven (eind oktober) over veel zaken zorgen gemaakt. Uit het 'Eindhovens adres' had hij de conclusie getrokken dat er een sterke stroming was die in Nederland in de eerste tijd na de bevrijding, maar eigenlijk ook nadien, meer bevoegdheden wilde geven aan de regering, de provinciale besturen en de gemeentebesturen, en, als tegenhanger daarvan, de rechten van de vertegenwoordigende lichamen wilde besnoeien. Hoe lagen de verhoudingen in Londen? Hij wist er aanvankelijk niets van. Vrijwel onmiddellijk nadat hij zich bij een Britse patrouille had kunnen aansluiten, had hij, nog van het Land van Maas en Waal uit, aan een officier van het Militair Gezag een brief aan Gerbrandy, waarin hij zijn diensten aanbood, kunnen meegeven, maar de brief bereikte Londen niet en hij kreeg dus geen antwoord. Eind oktober gaf kapitein van den Broek hem verlof, Albarda te schrijven via de kanalen van het Militair Gezag. Weer hoorde hij niets. De eerste van zijn brieven waarvan vaststaat dat zij te bestemder plaatse is aangekomen, was een brief aan van den Tempel d.d. 10 november die van den Berg, de directeur-generaal van de volksgezondheid, had meegenomen naar Brussel en die brief leidde er toe dat Donker ruim een maand later een bezoek kon brengen aan Londen. Hij werd er door de koningin niet ontvangen (hij was immers niet 'vernieuwd') en hoorde er van zijn partijgenoten dat ook zij zich grote zorgen maakten. Met generaal Kruls had zich het ene conflict na het andere voorgedaan en de koningin had pertinent geweigerd een regeling te treffen voor het bijeenkomen van een noodparlement; die partijgenoten deelden hem ook mee, bevreesd te zijn dat zich ten tijde van de bevrijding benoorden de rivieren een gevaarlijke machtsstrijd zou ontwikkelen tussen de 'rechtse' en de 'linkse' illegaliteit en dat in die laatste de communisten veel invloed zouden hebben. Nu, dat het door de communisten met zoveel kracht uitgegeven parool: één vakbeweging, er in het Zuiden als gesneden koek was ingegaan, had Donker zelf kunnen constateren. Daar kwam dan nog bij dat hij het principieel afkeurde dat het Zuiden bestuurd werd door een apparaat, het Militair Gezag, dat voor zijn beleid en optreden aan geen enkele instantie publieke verantwoording schuldig was.

In verschillende steden in het Zuiden waren al in de eerste bevrijdingsmaanden verenigingen van sociaal-democraten opgericht; de Nijmeegse was in januari '45 overgegaan tot de uitgave van een sociaal-democratisch weekblad, *Ons Volk* (voortzetting van het gelijknamige illegale blad waarvan de Nijmeegse editie door sociaal-democraten was verspreid), hetwelk vooral bedoeld was als tegenhanger van het communistische weekblad *De Waarheid* dat in Nijmegen een aanzienlijke lezers-